

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén En EU-strategi för data

[COM(2020) 66 final]

(2020/C 429/38)

Föredragande: **Antonio GARCÍA DEL RIEGO**

Remiss	Europeiska kommissionen, 22.4.2020
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Beslut av kommitténs presidium	18.2.2020
Ansvarig sektion	Transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället
Antagande av sektionen	23.7.2020
Antagande vid plenarsessionen	18.9.2020
Plenarsession nr	554
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	216/0/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens förslag till en datastrategi där sektorsöverskridande datadelning fastställs som en prioritering och som syftar till att förbättra användningen och delningen av, åtkomsten till och styrningen av data med lagstiftningsåtgärder och sektorsspecifika åtgärder. En ambitiös datastrategi kan ta itu med det viktiga behovet att förbättra EU:s datakapacitet.

1.2 Kommittén stöder kommissionens förslag om att den övergripande utformningen av EU:s dataarkitektur ytterligare ska stödja enskilda personers rättigheter i fråga om hur deras data används och skyddas och deras kontroll över sina data, samt deras medvetenhet, och öka deras inflytande genom "personliga dataområden" med tydligare skyddsåtgärder och en stärkning av enskilda personers rätt till dataportabilitet enligt artikel 20 i den allmänna dataskyddsförordningen ⁽¹⁾.

1.3 Kommittén uppmanar kommissionen att anta en tydligare strategi för att utveckla sin dataram. Den bör utformas på ett sätt som kombinerar höga standarder för dataskydd, sektorsöverskridande och ansvarsfull datadelning, tydliga kriterier för sektorsspecifik styrning och datakvalitet och större datakontroll för enskilda personer. Kommittén föreslår också att strategins finansieringsmetod ska förtydligas mer och rekommenderar olika sätt att överbygga kompetensklyftan.

1.4 Kommittén anser att utvecklingen av datadrivna plattformar i Europa bör spegla europeiska värden, bland annat genom att fokusera på individen. Kommittén anser att den nuvarande konsumentcentrerade synen bör utökas till en "human-in-command"-syn med en etisk dimension när det gäller användningen av data.

1.5 Kommittén beklagar att den allmänna dataskyddsförordningen ännu inte efterlevs ordentligt två år efter att den trädde i kraft och att skillnader kvarstår. Kommissionen bör lösa dessa frågor, bland annat genom att motivera medlemsstaterna, för att säkerställa att alla individer i hela EU kan dra full nytta av sina rättigheter.

1.6 Kommittén anser att fullbordandet av den inre marknaden är en viktig prioritering för att gemensamma dataområden ska fungera.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0066&from=SV>, s. 20.

1.7 Med tanke på hur känsliga de delade data är insisterar kommittén på behovet av att sörja för garantier för enskilda personers dataskydd genom samtyckes-, kontroll-, sanktions- och tillsynsmekanismer, och att säkerställa att data anonymiseras (och inte kan avanonymiseras).

1.8 Kommittén rekommenderar att kommissionen i strategin fastställer det alternativ som den rekommenderar för begreppet äganderätt till data. De pågående rättsliga debatterna skapar för närvarande osäkerhet för enskilda individer om vilka krav de kan ställa.

1.9 Kommittén förespråkar en starkare dialog med det civila samhället och påminner om behovet av att ge små och medelstora företag tydligare vägledning om datadelningsmekanismer, eftersom båda aspekterna kommer att vara viktiga för ett brett deltagande i dataområden.

1.10 Kommittén upprepar att en inre marknad för data bör säkerställa att personuppgifter inte omfattas av samma regler som varor och tjänster, dvs. att de inte gradvis betraktas som andra data än personuppgifter⁽²⁾.

1.11 Kommissionen bör säkerställa att den rättsliga ramen möjliggör lika tillgång till data för alla företag, både små och stora, och tar itu med de dominerande plattformarnas marknadsinflytande. Sammantaget bör kommissionen lägga fram ett mycket tydligare och konkretare förslag avseende kontroller och styrning av dataområden, som också handlar om hur berörda aktörer delar data.

1.12 Kommittén understryker att det är nödvändigt att ta itu med inverkan av individualiserade produkter på enskilda personer (såsom diskriminering) och av datadelning på företag. Ramen bör upprätthålla höga säkerhetsstandarder och de immateriella rättigheterna. Härledda uppgifter bör skyddas och inte bli föremål för obligatorisk åtkomst och överföring.

1.13 Kommittén insisterar på att det finns ett akut behov av att förbättra digitala färdigheter och digital kompetens genom utbildning, bland annat genom att bygga vidare på ramen för digital kompetens och uppmuntra medlemsstaterna att förbättra det livslånga lärandet för de färdigheter som kommer att vara mest efterfrågade, på alla utbildningsnivåer⁽³⁾. Detta kommer att säkerställa att enskilda personer blir mer datakunliga aktörer med större medvetenhet om och kontroll över sina egna data, stordatatillämpningar och datastyrning och att de förstår sin digitala miljö och dess risker (såsom individualisering)⁽⁴⁾.

1.14 Kommittén uppmanar kommissionen att klargöra och stärka de behöriga myndigheternas, konsumentorganisationernas och de oberoende organens roll, som är relevant i styrningen av sektorspecifika initiativ och för att säkerställa att företagen följer kraven och att användarna erhåller vägledning, råd och utbildning.

2. Allmänna kommentarer: rätt strategi för data

2.1 EESK instämmer i kommissionens framhävande av data, som spelar en viktig roll i enskildas personers liv och för företagsverksamhet. Digitaliseringen och den tekniska utvecklingen har utökat användningsområdet för data och gjort att de genereras oftare, och har underlättat lagringen, behandlingen, analysen och överföringen av data. Datadrivna tjänster förbättrar kundernas bekvämlighet och tillgodoser deras förväntningar samt förbättrar befintliga industriprocesser.

2.2 Kommittén instämmer i att datadriven innovation är en avgörande drivkraft för Europas ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft, och att dess roll begränsas av EU:s bristande tillgång till industriella data och användardata. Kommittén stöder kommissionens förslag om hur detta ska åtgärdas och om att förbättra sektorsöverskridande dataanvändning, datadelning och dataåtkomst genom gemensamma dataområden, helt i linje med standarderna i den allmänna dataskyddsförordningen, med en gemensam uppsättning tekniska och rättsliga regler och standarder och genom kompletterande åtgärder.

2.3 Kommittén anser att datastrategin kommer att vara avgörande för att främja EU:s tekniska suveränitet för att garantera säker och trygg datadelning och dataåtkomst, för att stärka européernas kontroll över sina data och skapa fördelar för enskilda personer och företag.

2.4 Kommittén instämmer i att en sektorsspecifik strategi för dataåtkomst är den lämpligaste för att rikta in sig på specifika lösningar som kan ta itu med varje sektors särdrag och marknadsmisslyckanden, samtidigt som man säkerställer de starkaste skyddsåtgärderna för konsumentskydd⁽⁵⁾.

⁽²⁾ EUT C 14, 15.1.2020, s. 122

⁽³⁾ Se fotnot 2.

⁽⁴⁾ Trots att användarna blir alltmer medvetna om sina rättigheter är det fortfarande svårt för dem att ta reda på hur deras data används och delas mellan organisationer: 81 % av alla européer upplever att de inte har någon eller bara delvis kontroll över det. Se Eurobarometer (juni 2019), <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2222>.

⁽⁵⁾ Se <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0456&from=SV> (s. 9 och 10).

2.5 Kommittén delar kommissionens oro över att EU:s förmåga att utnyttja och dela data begränsas av informationssystemens betydande interoperabilitetsproblem. Covid-19-krisen har visat på behovet av och användbarheten hos ett heltäckande dataekosystem, eftersom data inte är begränsade till specifika sektors gränser, bl.a. för att utveckla lösningar som rör enskilda personers säkerhet (såsom geolokalisering och hälsodata) och undvika silor. Inom hälso- och sjukvården skulle forskarna kunna använda data av betydelse för folkhälsan som samlas in i olika sektorer för att skynda på utvecklingen av läkemedel och få en bättre förståelse av sjukdomar.

2.6 Kommittén instämmer i att datadriven innovation begränsas av en kompetensklyfta, bristen på datakunniga arbetstagare i EU och låg datakompetens. Kommittén välkomnar strategins mål att inrätta ett "gemensamt europeiskt dataområde för kompetens" och den kommande uppdateringen av kommissionens handlingsplan för digital utbildning.

3. Att utveckla EU:s dataram: allmänna kommentarer

När det gäller vidareutvecklingen av EU:s dataram uppmärksammar EESK den nödvändiga frågan om etik. I studien "Ethics of big data" ⁽⁶⁾, som beställdes av kommittén 2016, tas denna fråga upp, med beaktande av individens behov av integritet och självbestämmande, ur flera synvinklar: medvetenhet, kontroll, förtroende, äganderätt, övervakning och säkerhet, digital identitet, skräddarsydd verklighet, avanonymisering, den digitala klyftan samt integritet. Kommittén rekommenderar att dessa betraktas som vägledande principer för all politik.

3.1 Dataskyddsstandarder

3.1.1 EESK uppmanar kommissionen att betona att data bör förbli under individens kontroll, då datainsamling och datadelning får konsekvenser för integriteten och jämlikheten. Sektorsöverskridande dataanvändning låter företag underbygga och förbättra sina befintliga processer, tillhandahålla insikter på ett mer effektivt sätt och förse konsumenten med nya och individualiserade produkter och upplevelser. I synnerhet ger data på användarnivå insikter om personliga särdrag, behov och beteenden som inte fångas upp av anonymiserade data, med positiva spridningseffekter långt bortom den sektor där dessa data ursprungligen genererades. Inom exempelvis finanssektorn skulle sektorsöverskridande datadelning kunna förbättra riskanalysen och kassaflödesprognoserna, bidra till att upptäcka bedrägerier och förbättra enskilda personers förmåga att hantera överskuldssättning, samt främja finansiell inkludering och finansiell utbildning. Individualisering kan dock innebära risker för sårbara konsumenter, såsom diskriminering, missbruk och manipulation.

3.1.2 Kommissionen bör ta itu med det otillräckliga och fragmenterade genomförandet av den allmänna dataskyddsförordningen, olika rättsliga tolkningar och bristen på resurser hos dataskyddsmyndigheterna. Den allmänna dataskyddsförordningen, som utarbetades 2012, antogs 2016 och har tillämpats sedan 2018, är inte lämplig för att ta itu med den föreslagna ramen. Kommittén rekommenderar att kommissionen uppdaterar den allmänna dataskyddsförordningen på lämpligt sätt och genomför konsekvensbedömningar, eftersom den behöver fungera tillsammans med den nya strategin för gemensamma dataområden. EESK uppmanar även kommissionen att ta itu med begränsningarna beträffande dataportabilitetsrättigheterna i den allmänna dataskyddsförordningen. Dessa utvecklades när tjänster enbart byttes en gång, medan data i dag återanvänds flera gånger och är användbara i realtid.

3.1.3 Kommittén anser visserligen att de föreslagna verktygen kan hjälpa enskilda personer att fatta beslut om "vad som görs med deras data" ⁽⁷⁾ för att minska den rättsliga osäkerheten, men kommissionen bör i strategin fastställa det alternativ som den rekommenderar för begreppet äganderätt till data, för att i allmänhet klargöra vem som äger data och till exempel vad de är och vad som händer med dessa data då de genereras av hushållsapparater på sakernas internet.

3.1.3.1 Det bör klargöras att det finns en skillnad mellan datarättigheter för enskilda personer och äganderätt till data.

3.1.4 Med tanke på att det är en form av betalning att tillhandahålla data för att erhålla kostnadsfria tjänster uppmanar kommittén kommissionen att ange vilken text eller vilka kriterier den hänvisar till när den återoppar "allmänintresset" och att ange vad syftet är på detta område. Kommittén rekommenderar även att kommissionen tillhandahåller en definition av datadonation utan direkt belöning (eller "dataaltruism") och att den säkerställer lämpliga åtgärder för att förhindra att datainsamlare underlåter att fullgöra sina skyldigheter.

⁽⁶⁾ Se kommitténs studie "The ethics of Big Data: Balancing economic benefits and ethical questions of Big Data in EU policy context" (2017).

⁽⁷⁾ Verktyg för hantering av samtycke och appar för hantering av personuppgifter (även helt decentraliserade lösningar) är exempelvis rätt verktyg. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0066&from=SV>, s. 10.

3.2 Ansvarsfull ram för datadelning

3.2.1 Kommissionen bör klargöra hur den avser att tillhandahålla vägledning till individer, så att de förstår hur "personliga dataområden" fungerar. Utan denna medvetenhet kommer enskilda personers rätt att få tillträde till dessa områden att vara meningslös, och förslaget genomförande kommer att sakna effektivitet och undergräva de mål som strategin ska främja.

3.2.2 EU har erkänt behovet av en delningsrätt och inrättat praktiska mekanismer, särskilt sektorsinitiativ, såsom för leverantörer av databehandlingstjänster (FFDR⁽⁸⁾) och data på betalkonton (PSD2⁽⁹⁾). Med undantag för ett fåtal särskilda fall saknar enskilda personer (dataanvändare, konsumenter, medborgare) färdigheter, kompetens och verktyg för att kräva åtkomst till eller enkelt och faktiskt dela sina personuppgifter och andra data.

3.2.3 För att förbättra portabiliteten med "strängare krav på gränssnitt för dataåtkomst i realtid", garantera personliga dataområden och säkerställa att leverantörer fungerar som "neutrala förmedlare"⁽¹⁰⁾ uppmärksammar kommittén kommissionen på användningen av olika exempel på säkra delningsmekanismer, såsom personliga digitala identifierings-system som skulle kunna användas av privata och offentliga organisationer och utvidgas för påskyndad datadelning mellan sektorer. E-identifieringsappar inom finanssektorn, såsom Itsme (en mobil identitet för digitala transaktioner), utgör exempel på en framgångsrik och ömsidigt fördelaktig användning, bland annat mellan banker och mobiloperatörer. De skapar ett betydande värde för företag (kostnadsbesparingar, ökad försäljning samt färre bedrägerier och identitetsstölder), erbjuder större urval, bevarar användarnas integritet, förbättrar konsumentförtroendet, förser enskilda personer med robusta åtgärder och verktyg för autentisering så att de kan hantera sina rättigheter och utöva kontroll, och möjliggör säkra, praktiska och tidseffektiva digitala processer såsom onboarding.

3.2.4 Kommittén hänvisar kommissionen till erfarenheterna från PSD2 (som gör det möjligt för tredjepartsleverantörer att använda bankernas konsumentdata, med konsumenternas samtycke, för innovationsändamål) och andra exempel på användning (såsom användningen av geolokaliseringsdata och transaktionsdata), som kan fungera som inspiration för den bredare ramen för datadelning. Dessa principer bör tillämpas på samma sätt i olika sektorer och med en liknande tidsram för att garantera lika villkor för olika marknadsdeltagare.

3.2.5 EU bör utgå från den allmänna dataskyddsförordningen för att möjliggöra sektorsöverskridande datadelning och reproducera sådana befintliga initiativ inom olika sektorer för att underlätta säker datadelning samt ge enskilda personer fördelar och företagen värde. Detta bör garantera slutanvändarna rätten att begära att deras lämnade (inmatade, t.ex. namn, adress) och observerade personuppgifter (t.ex. geolokalisering) ska överföras direkt från en datainnehavare till en annan, på ett standardiserat sätt med programmeringsgränssnitt i realtid⁽¹¹⁾. En person kan exempelvis begära att Spotify ger Deezer tillgång till de spellistor som personen har lyssnat på. Detta skulle skapa tillräcklig trygghet att säkerställa att integritetsprinciperna i den allmänna dataskyddsförordningen följs, ge användarna möjlighet att behålla full kontroll över processen och dra nytta av värdet på sina data, och göra rätten till portabilitet av personuppgifter verkligt effektiv, dynamisk, snabb och transparent, samtidigt som samma principer utvidgas till vissa andra data än personuppgifter.

3.2.6 Både företag och användare bör kunna dela sina egna data på ett säkert sätt, oberoende av vem som har samlat in dem samt välja och hantera vem de delar data med och hur delade data används.

3.2.7 Systemet för och funktionen hos de gemensamma dataområdena bör hålla samma kvalitet som ett offentligt register. Dataleverantörerna bör säkerställa helgjuten kvalitet hos dessa data själva och kontinuiteten i denna infrastruktur. Dessa "dataförvaltare" bör inte skapa flaskhalsar för datadelningen, utan förbättra den. Detta är avgörande för en robust, helgjuten dataförvaltning och tillgången till data av hög kvalitet. Kommittén anser att datakvalitet borde betonas mer i strategin, och dessutom förtydligas. Utöver det rekommenderar EESK att en lägsta tröskel vad gäller skyldigheter fastställs för alla företag, oavsett storlek, för att säkerställa datakvaliteten samt enskilda personers rättigheter. Eftersom datakvalitet kan vara dyr och inte alla intressenter har tillgång till den teknik som krävs bör dessa tröskelkriterier vara realistiska för alla företag, i synnerhet små och medelstora företag: de kan ha svårt att uppfylla dessa kriterier på grund av begränsade resurser och bör ges stöd så att inga orimliga merkostnader åläggs dem⁽¹²⁾.

⁽⁸⁾ Förordningen om fri rörlighet för data: https://ec.europa.eu/knowledge4policy/publication/regulation-free-flow-non-personal-data_en

⁽⁹⁾ Andra betaltjänstdirektivet: https://ec.europa.eu/info/law/payment-services-psd-2-directive-eu-2015-2366_en

⁽¹⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0066&from=SV>, s. 20.

⁽¹¹⁾ EUT C 62, 15.2.2019, s. 238.

⁽¹²⁾ Se fotnot 11.

3.2.8 Datadrivna plattformar är de högst värderade företagen på grund av deras strategiska betydelse på digitala marknader och oligopolistiska kontroll över specifika dataset. EU-företagens begränsade tillgång till data begränsar dock i vilken utsträckning de kan utnyttja data för att driva på innovationer. Det "vinnaren tar allt"-fokus som kännetecknar de digitala marknaderna innebär att ett fåtal stora företag befinner sig vid korsningen mellan dataflödena online, vilket ger dem information som andra leverantörer inte har tillgång till. Även i de fall där datatillgångarna är mer allmänt fördelade är de sällan tillgängliga över industrigränserna, vilket minskar industrins och andra enheters möjligheter till sektorsöverskridande innovation. Eftersom inga plattformar är tvungna att sammanställa en datapool kan slutanvändarna inte kombinera och aggregera de data som de genererar mellan olika branscher. Kommittén uppmanar kommissionen att titta på hur företagsanvändare och enskilda personer kan förbättra sin datakontroll genom att ta sig an systemplattformar (teknikjättarna) som en prioriterad fråga. Kommittén föreslår också att man ska inrätta en EU-stödd plattform som centraliserar och aggregerar alla offentliga EU-data som finns tillgängliga på marknaden för företag som begär detta.

3.3 Styrning av dataområden

3.3.1 EESK föreslår följande kriterier för regleringen av sektorsvisa dataområden. För det första bör ingripanden i form av dataåtkomst syfta till att ta itu med marknadsmisslyckanden som leder till högre konsumentpriser, minskat konsumenturval och mindre innovation. För det andra måste dataåtkomsten främja utvecklingen av konsumentcentrerad innovation. För det tredje bör de aktörer som hanterar personuppgifter upprätthålla höga standarder för datasäkerhet. För det fjärde bör enskilda personer erbjudas tekniska lösningar för kontroll och hantering av personliga informationsflöden. För det femte bör enskilda personer kunna invända mot delningen av deras personuppgifter och ha tillgång till prövning när principerna inte efterlevs (kommittén stöder principen om "human-in-command").

3.3.2 Det är inte alla data som bör vara öppna eller göras offentliga. Olika regler bör gälla för B2B-, B2C-, B2G- eller Me2B-data. Härledda uppgifter bör skyddas, och det bör inte finnas något krav på att medge tillgång till och överföring av dem.

3.3.3 Datadelning mellan dataområden kommer att inbegripa blandade dataset (personuppgifter och andra data), t.ex. inom områdena för hälso- och sjukvård och finansiella tjänster. Insamling och användning av känsliga data och personuppgifter för övervaknings- eller lokaliseringssändamål bör kräva individuellt samtycke. Garantierna bör säkerställa att kombinationen av personuppgiftsposter (t.ex. finansiell information och hälsoinformation) inte leder till inlåsning, missbruk eller diskriminering, t.ex. vad gäller enskilda personers tillträde till arbetsmarknaden.

3.3.4 Intressenterna (företag och enskilda personer) saknar tillgång till och kunskap om mekanismer för identifiering, autentisering och auktorisering som möjliggör integritetsskyddande dataöverföring, särskilt inom hälso- och sjukvården, vilket hindrar datadelning. Kommittén rekommenderar att man använder sig av och inför ett gemensamt hälsodataset som liknar det europeiska enhetliga elektroniska rapporteringsformatet (Esef).

3.3.5 Det bör fastställas villkor för tillgången till data för forskning och utveckling som bedrivs av tredje part. Om till exempel forskare på hälso- och sjukvårdsområdet och kommunala enheter använder sig av kostnadsfria data bör detta regleras av den allmänna dataskyddsförordningen.

3.3.6 Kommittén betonar att de lika villkoren på den inre marknaden påverkas, då inte alla företag är digitaliserade (såsom inom traditionell industri och många av Europas små och medelstora företag) och inte alla företag får skörda frukterna av data. Frivillig datadelning är ett bra men otillräckligt verktyg för att säkerställa lika tillgång till data. Kommissionen bör ta itu med denna brist på balans mellan digitaliserade och icke-digitaliserade företag och mellan stora och små företag. Bra utgångspunkter är EU:s strategi för små och medelstora företag samt den industriella strategin.

3.3.7 Kommittén betonar att trots EU:s framsteg mot konvergens är dess digitala inre marknad fortfarande långt ifrån homogen. Reglerna är fortfarande splittrade. Detta gör det svårt och ineffektivt för företag att expandera och konkurrera med sina amerikanska och kinesiska motsvarigheter, som omfattas av ett verkligt gemensamt regelverk och köper ut sina EU-konkurrenter, såsom skett med Skype och Booking.com. Grundarna av EU:s uppstarts företag omlokaliseras sig i slutändan till Förenta staterna eller andra mer företagsvänliga marknader för att dra nytta av större inre marknader och mer riskkapital. En gemensam infrastruktur som stöder dataområdena bör, för att vara effektiv, även återspegla den inre marknadens flerspråkighet ⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 119

3.4 Finansiering

3.4.1 Strategin avsätter 4–6 miljarder euro i finansiering, där både EU:s medlemsstater och industrin förväntas saminvestera. Kommissionen bör klargöra hur den planerar att mobilisera medel samt fastställa tydliga kriterier för att säkerställa och utvärdera en rättvis tilldelning.

3.4.2 För att säkra tillräckliga privata investeringar och upprätthålla de befintliga tjänster som tillhandahålls många EU-företag anser kommittén att det är avgörande att man bevarar utländska leverantörers deltagande i projektet (i enlighet med EU:s regler). Offentlig finansiering genom exempelvis Horisont Europa och programmet för ett digitalt Europa är också avgörande. EU-budgeten kommer dock att bli föremål för budgetprioriteringar mot bakgrund av återhämtningen och har minskat jämfört med kommissionens första förslag som lades fram i maj. Samtidigt som de totala anslagen till Europas strategiskt viktiga digitala kapacitet har ökat jämfört med den tidigare fleråriga budgetramen har alltså budgeten för programmet för ett digitalt Europa minskat från 8,2 miljarder euro till 6,76 miljarder euro.

3.5 Överbrygga kompetensklyftan

3.5.1 Den ekonomiska krisen kan leda till förändringar i fråga om vilka arbeten som anses meningsfulla för samhället, men kommer sannolikt inte att minska behovet av tekniska färdigheter. Automatiseringen kan leda till att jobb och arbetsuppgifter omdefinieras (och kräver fler mjuka färdigheter), och kan snarare komma att leda till en massomfördelning av yrken än till massarbetslöshet⁽¹⁴⁾.

3.5.2 För stordatajobb verkar följande färdigheter vara mest efterfrågade⁽¹⁵⁾: analytiska färdigheter, datavisualisering, förtrogenhet med affärsområdet och stordataverktyg, programmering, problemlösning, SQL, datautvinning, förtrogenhet med teknik, offentliga moln och hybridmoln samt praktisk erfarenhet. Vissa av dessa kan läras ut i skolor, medan andra måste förvärfvas och utvecklas under hela livet i en "livslång och livsomfattande" strategi via kontinuerligt, icke-formellt och informellt lärande⁽¹⁶⁾.

3.5.3 Utbildning är fortfarande en nationell befogenhet, så för att utnyttja denna möjlighet uppmanar kommittén kommissionen att uppmuntra medlemsstaterna att anta kraftfullare politiska åtgärder för att stärka den digitala kompetensen, åtgärda datakunskapsklyftan och dess koncentration för att ta itu med ojämlikhet i hela EU, och minska förlusten av know-how.

3.5.4 EU bör omforma utbildningsprogrammen på djupet. Alltför ofta är STEM-ämnena⁽¹⁷⁾ inte tillräckligt integrerade i läroplanerna på olika utbildningsnivåer. Detta påverkar i synnerhet kvinnor, vilket kommissionen inte framhåller trots dess ordförandes rekommendationer om jämställdhet⁽¹⁸⁾. På detta område anser kommittén att ramen för digital kompetens för medborgarna⁽¹⁹⁾ är ett användbart verktyg som bör främjas och genomföras i större utsträckning. Vi uppmanar kommissionen att uppmuntra medlemsstaterna att proaktivt lansera och påskynda initiativ inom denna ram.

3.5.5 Kommittén föreslår att kommissionen stärker konsumentorganisationernas roll, som är relevant för tillhandahållandet av användarutbildning, utbildning och oberoende rådgivning om de verktyg som enskilda personer kan använda (exempelvis för att få information om användning och utbyte av data, vem som har deras data samt hur man överklagar och lämnar in ett klagomål). Initiativ såsom Finlands onlinekurs "Elements of AI" (som nu finns tillgänglig för alla, kostnadsfritt och på samtliga EU-språk) skulle kunna utvidgas till olika utbildningsmoduler för att förbättra den digitala kompetensen.

Bryssel den 18 september 2020.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹⁴⁾ För varje jobb som försvinner i framtiden på grund av digitaliseringen skulle 3,7 nya jobb kunna skapas. Se <https://www.agoria.be/en/Agoria-Without-a-suitable-policy-there-will-be-584-000-unfilled-vacancies-in-2030>. <https://newsroom.ibm.com/2019-10-30-MIT-IBM-Watson-AI-Lab-Releases-Groundbreaking-Research-on-AI-and-the-Future-of-Work>; se EESK:s yttrande TEN/705 (se sidan 77 i detta nummer av EUT), EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽¹⁵⁾ Utkarsh Singh, "Top 10 In-Demand Big Data Skills To Land 'Big' Data Jobs in 2020" (upGrad blog, 24 december 2019), <https://www.upgrad.com/blog/big-data-skills/>.

⁽¹⁶⁾ Se fotnot 2.

⁽¹⁷⁾ Naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik.

⁽¹⁸⁾ EESK:s yttrande TEN/705 (se sidan 77 i detta nummer av EUT).

⁽¹⁹⁾ EU Science Hub, "DigComp: Digital Competence Framework for Citizens" (Europeiska kommissionen), <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>.